

Strategia terytorialna

Partnerstwo
Związek Gmin
Krynicko-Popradzkich

MIASTO I GMINA
KRYNICA-ZDRÓJ

GMINA
ŁABOWA

MIASTO I GMINA
MUSZYNA

MIASTO I GMINA
PIWNICZNA-ZDRÓJ

GMINA
RYTRO

Strategia terytorialna

Partnerstwo

Związek Gmin

Krynicko-Popradzkich

Strategia terytorialna

partnerstwa Związku Gmin Krynicko-Popradzkich

Opracowanie

Związek Miast Polskich

Zespół autorski

Justyna Majchrowska, dr Paweł Wojdylak

Kierownik projektu CWD

Jarosław Komża

Projekt „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” poprzez bezpośrednie doradztwo Związku Miast Polskich w strategicznym planowaniu rozwoju 38 partnerstw samorządowych, ma na celu popularyzowanie idei partnerstwa międzysamorządowego, wzmocnienie zdolności gmin i powiatów do podejmowania przemyślanej i celowej współpracy oraz planowania kompleksowych przedsięwzięć aktywizujących potencjał obszaru partnerstwa i budujących jego rozwój.

Dzięki współpracy Związku Miast Polskich, samorządów lokalnych i regionalnych oraz Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, dla ponad 370 partnerskich gmin i powiatów z obszarów borykających się z problemami rozwojowymi przygotowywane są diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej, a następnie strategię terytorialne oraz pakiety przedsięwzięć podnoszące jakość życia mieszkańców.

Projekt „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” realizowany jest w okresie od września 2020 do marca 2022 roku w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

2021 © Związek Miast Polskich

Skład Partnerstwa

Gmina Krynica-Zdrój,

Gmina Łabowa,

Miasto i Gmina Uzdrowska Muszyna,

Miasto i Gmina Piwniczna-Zdrój,

Gmina Rytro.

Skład Rady Partnerstwa

Piotr Ryba – Burmistrz Gminy Krynica-Zdrój,

Marta Słaby – Wójt Gminy Łabowa,

Jan Golba – Burmistrz Miasta i Gminy Uzdrowskiej Muszyna,

Dariusz Chorużyk – Burmistrz Piwnicznej-Zdroju,

Jan Kotarba – Wójt Gminy Rytro.

Skład Grupy Roboczej

Monika Wojnarowska-Koszut – Inspektor (Gmina Krynica - Zdrój),

Sławomir Rybarski – Zastępca Wójta Gminy/Sekretarz Gminy Łabowa,

Ireneusz Leszyński – Inspektor (Miasto i Gmina Uzdrowska Muszyna),

Elżbieta Polakiewicz – Inspektor (Miasto i Gmina Piwniczna-Zdrój),

Mariusz Zuber – Zastępca Wójta (Gmina Rytro).

Spis treści

Wprowadzenie.....	8
1. Synteza diagnozy i założenia do strategii.....	8
1.1. Podstawowe informacje o partnerstwie.....	8
1.1.1. Skład partnerstwa	8
1.1.2. Położenie oraz wyróżniające cechy przyrodniczo-geograficzne obszaru	11
1.2. Podstawowe wnioski z analizy powiązań funkcjonalnych	12
1.3. Kluczowe potencjały i bariery zidentyfikowane w procesie diagnostycznym.....	17
1.4. Bariery, problemy, deficyty obszaru partnerstwa.....	20
1.5. Kluczowe determinanty potrzeb rozwojowych obszaru partnerstwa	22
1.6. Kluczowe wyzwania oraz kierunki strategicznej interwencji i współpracy.	24
2. Cele partnerstwa.....	26
3. Projekty.....	38
3.1. Projekty strategiczne	38
3.2. Projekty uzupełniające.....	49
4. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii.....	50
4.1. Struktura zarządzania procesem wdrażania i realizacji Strategii	50
4.2. Procedury aktualizacji Strategii terytorialnej Partnerstwa	52
4.3. Zmiana składu Partnerstwa.....	52
5. System monitoringu i oceny skuteczności realizacji strategii	53
5.1. Wskaźniki realizacji strategii	53
5.2. Monitorowanie procesu wdrażania strategii.....	54
5.3. Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych.....	56
6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych	58
6.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii.....	58
6.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji strategii	59
6.3. Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów strategii	60
7. Źródła finansowania – potencjalne źródła finansowania dla poszczególnych projektów	61

Wprowadzenie

Strategia terytorialna

Tekst zostanie uzupełniony do 24.09

1. Synteza diagnozy i założenia do strategii

1.1. Podstawowe informacje o partnerstwie

1.1.1. Skład partnerstwa

Partnerstwo tworzy pięć gmin zrzeszonych w ramach Związku Gmin Krynicko-Popradzkich: Gmina Krynica-Zdrój, Gmina Łabowa, Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna, Miasto i Gmina Piwniczna-Zdrój, Gmina Rytró¹. Związek międzygminny funkcjonuje od 2014 roku i działa na podstawie przepisów ustawy o samorządzie gminnym². Zgodnie ze statutem związku, jego głównym celem jest „podejmowanie działań na rzecz rozwoju gospodarki turystycznej i usług uzdrowskowych oraz realizacja „Strategii Rozwoju Produktu Turystycznego Perły Doliny Popradu” na

¹ W skład Związku Gmin Krynicko-Popradzkich wchodzi również Gmina Stary Sącz.

² *Ustawa o samorządzie gminnym, t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 713 z późn. zm.*, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19900160095>, dostęp: 01.03.2021 r.

obszarze Gmin tworzących Związek”³. Gminy posiadają doświadczenie we współpracy na rzecz rozwoju obszaru.

Gminy tworzące partnerstwo położone są w południowej części powiatu nowosądeckiego. Gmina Piwniczna-Zdrój, Miasto i Gmina Uzdrowska Muszyna oraz Gmina Krynica-Zdrój położone są przy granicy polsko-słowackiej. Ośrodki te posiadają podobny profil funkcjonalny oraz uwarunkowania rozwojowe – walory turystyczne i rekreacyjne oraz unikatowe warunki geograficzno-przestrzenne.

³ *Statut Związku Gmin Krynicko-Popradzkich*,
<http://cms33.vpo87.iat.pl/mfiles/609/28/0/z/Zalacznik-do-Uchwaly-LII-738-2014.pdf>,
dostęp: 01.03.2021 r.

Rysunek 1. Granice obszaru partnerstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://openstreetmap.org>.

Obszar partnerstwa to nieco ponad 575 km² i 48 700 mieszkańców⁴. Powierzchnia poszczególnych gmin: Krynica-Zdrój 145,3 km², Łabowa 119,1 km², Muszyna 141,99 km², Piwniczna-Zdrój 126,7 km², Rytro 41,92 km². Najwięcej mieszkańców liczy gmina Krynica-Zdrój 16 680 osób, w Muszynie zamieszkuje 11 566 osób, w

⁴ Źródło: dane za 2019 r., GUS Bank Danych Lokalnych (BDL).

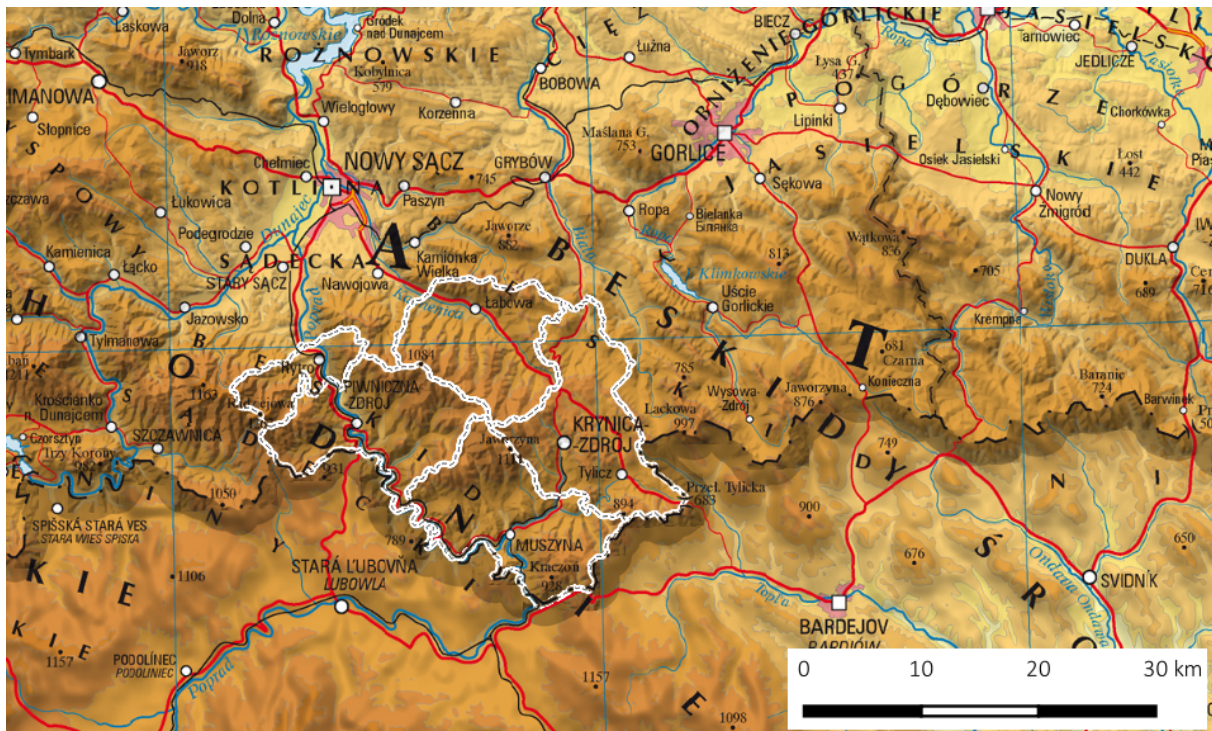
Piwnicznej-Zdroju 10 588 osób. Gmina Łabowa miała 6 089 mieszkańców, najmniej osób zamieszkuje w gminie Rytro – 3 777⁵.

1.1.2. Położenie oraz wyróżniające cechy przyrodniczo-geograficzne obszaru

Obszar tworzący partnerstwo położony jest w południowo-wschodniej części województwa małopolskiego. Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym partnerstwo znajduje się na terenie podprovincji Zewnętrznych Karpat Zachodnich, makroregionu Beskidu Zachodniego oraz mezoregionu Beskid Sądecki. Obszar partnerstwa prawie w całości położony jest na terenie Popradzkiego Parku Krajobrazowego oraz w jego otulinie. Ponadto można odnaleźć tutaj 9 rezerwatów przyrody. Charakterystyczne dla mezoregionu Beskidu Sądeckiego jest występowanie zalesienia w formie lasów bukowych. Na terenie parku krajobrazowego znajdują się liczne doliny rzek oraz cieków wodnych. Obszar Doliny Popradu jest miejscem występowania licznych źródeł mineralnych oraz wód termalnych. Dzięki tym naturalnym uwarunkowaniom przyrodniczym wykształciło się tu lecznictwo uzdrowiskowe.

⁵ Stan na dzień 31 grudnia 2019 roku. Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych (GUS BDL).

Rysunek 2. Położenie geograficzne partnerstwa

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie danych Główny Urząd Geodezji i Kartografii (GUGiK) oraz Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA).

Na obszarze partnerstwa występuje wiele cennych gatunków roślin i zwierząt, a w szczególności gatunków ginących, prawnie chronionych oraz gatunków i siedlisk o istotnym znaczeniu dla obszaru Natura 2000 „Ostoja Popradzka”.

Oprócz unikatowych, wyróżniających obszar cech przyrodniczo-geograficznych, szczególnie istotne są walory historyczne i kulturowe, tj. historyczne układy przestrzenne, jak przysiółkowa zwarta zabudowa wiejska.

Gminy tworzące partnerstwo cechują unikalne walory estetyczno-widokowe krajobrazu naturalnego i kulturowego.

1.2. Podstawowe wnioski z analizy powiązań funkcjonalnych

Partnerstwo tworzy 5 gmin, które graniczą ze sobą. Gminy, które tworzą partnerstwo są częścią powiatu nowosądeckiego i położone są w jego południowo-wschodniej części.

Partnerzy są ze sobą powiązani terytorialnie poprzez bezpośrednie sąsiedztwo i funkcjonalnie. Wspólnie tworzą lokalny rynek pracy oraz usług publicznych i

prywatnych. Badania popytu na usługi przeprowadzone na potrzeby diagnozy obszaru partnerstwa wykazały, że gminy tworzące partnerstwo zapewniają swoim mieszkańcom dostęp do podstawowych usług (np. edukacji przedszkolnej i opieki zdrowotnej)⁶. Niektóre usługi takie jak: edukacja na poziomie ponadpodstawowym, są dostępne na terenie obszaru partnerstwa. Natomiast usługi wyższego rzędu takie jak: edukacja na poziomie wyższym czy usługi kultury wysokiej (np. teatr) nie są świadczone na obszarze partnerstwa. Mieszkańcy korzystają z nich najczęściej w stolicy województwa – Krakowie bądź najbliższej położonym mieście na prawach powiatu tj. w Nowym Sączu.

Poniżej przedstawiono najważniejsze informacje z przeprowadzonej analizy dotyczącej powiązań funkcjonalnych dla wybranych usług w partnerstwie.

Edukacja i wychowanie

Edukacja przedszkolna realizowana jest w większości na terenie poszczególnych gmin. Spośród 4 gmin na terenie partnerstwa mieszkańcy wyjeżdżają, aby uczyć się w szkołach ogólnokształcących (Rytro, Łabowa, Muszyna). Dominującym ośrodkiem, w którym dostępne są szkoły licealne jest Nowy Sącz.

⁶ Na potrzeby opracowania diagnozy obszaru partnerstwa przeprowadzono zestaw badań społecznych dedykowanych badaniu opinii 3 kluczowych kategorii mieszkańców:

- badanie opinii oraz planów życiowych młodzieży zwane dalej „Badaniami młodzieży”. Badania on-line prowadzone za pomocą dedykowanego systemu elektronicznego Związku Miast Polskich. Otrzymano odpowiedzi 135 uczniów ostatnich klas szkół ponadpodstawowych mieszkających na obszarze partnerstwa;
- badanie opinii mieszkańców gmin obszaru partnerstwa, zwane dalej „Badaniami mieszkańców”. Badania przeprowadzono on-line za pomocą dedykowanego systemu elektronicznego Związku Miast Polskich, na niereprezentatywnej próbie 400 aktywnych internautów – mieszkańców gmin obszaru partnerstwa;
- badanie opinii lokalnych liderów, zwane dalej „Badaniami liderów”, skierowane do 4 kategorii liderów lokalnych przeprowadzone on-line na celowej próbie 12 liderów.

Badania te są uzupełnieniem badań popytu na usługi. Respondenci to zatem uczestnicy przeprowadzonych badań opinii.

Przedstawiciele wszystkich gmin w partnerstwie wskazali, że uczniowie wyjeżdżają do techników w Nowym Sączu. Ważnym ośrodkiem jest również Stary Sącz. Do Krynicy-Zdroju przyjeżdżają uczniowie z Muszyny i Łabowej.

Szkoły zawodowe i branżowe dostępne są w Krynicy-Zdroju, Nowym Sączu oraz Starym Sączu. Ośrodkiem, do którego uczniowie wyjeżdżają najczęściej jest Nowy Sącz, ale istotnymi kierunkami jest również Krynica-Zdrój i Stary Sącz. Do Krynicy-Zdroju przyjeżdżają uczniowie z Muszyny i Łabowej.

Ośrodkiem, do którego wyjeżdża największa liczba mieszkańców, korzystających ze szkół specjalnych jest Nowy Sącz.

Szkoły policealne oraz Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji zlokalizowane są poza obszarem partnerstwa, większość mieszkańców wyjeżdża do Nowego Sącza.

Na terenie partnerstwa nie są dostępne szkoły wyższe, najpopularniejsze kierunki wyjazdu to Nowy Sącz i Kraków.

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Podstawowa opieka zdrowotna dostępna jest w poszczególnych gminach tworzących partnerstwo. Zdecydowana większość mieszkańców korzysta z tej formy opieki w gminie, w której mieszka lub na terenie partnerstwa. Najczęstszym kierunkiem wyjazdu jest Nowy Sącz. Specjalistyczna opieka zdrowotna (w tym szpitale i sanatoria) jest dostępna w obszarze partnerstwa. Ośrodkiem wiodącym w tym zakresie jest Krynica-Zdrój. Ponad połowa mieszkańców wyjeżdża poza obszar partnerstwa. Najczęstszym kierunkiem wyjazdu jest Nowy Sącz.

Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją

Niemal połowa mieszkańców, korzysta z usług oraz imprez kultury popularnej i rozrywki na terenie partnerstwa (lub w miejscu zamieszkania). Podobna liczba mieszkańców korzysta z tych usług poza obszarem partnerstwa (40,5%). W przypadku korzystania z kina poza obszarem partnerstwa najpopularniejszym kierunkiem jest Nowy Sącz. Niemal 2/3 mieszkańców korzysta z kultury wysokiej poza obszarem partnerstwa: w Nowym Sączu bądź w Krakowie. Zdecydowana mniejszość korzysta z takiej oferty na terenie partnerstwa

Ponad połowa mieszkańców uprawia sport lub rekreację na terenie partnerstwa. Na terenie gmin tworzących partnerstwo znajdują się powszechnie dostępne miejsca do uprawiania sportu i rekreacji indywidualnej. Jedynie na terenie Łabowej wskazano niedobór takich miejsc. Na terenie partnerstwa dostępne są ogólnodostępne miejsca do uprawiania sportu. Jedynie mieszkańcy Łabowej wyjeżdżają by skorzystać z tych miejsc do innych gmin. Imprezy i wydarzenia sportowe organizowane są w Muszynie i Krynicy-Zdroju. Ponadto większość mieszkańców z obszaru partnerstwa korzysta z wydarzeń sportowych na terenie Nowego Sącza.

Transport publiczny

Niemal wszyscy ankietowani mieszkańcy deklarują korzystanie z prywatnego samochodu jako środka komunikacji. Ok. 1/5 korzysta zawsze lub często ze środków publicznego transportu (autobusy, busy), w przypadku podróży koleją odsetek ten wynosi 7,25%. Lokalna komunikacja autobusowa występuje na terenie większości gmin z obszaru partnerstwa. Komunikacja autobusowa regionalna również jest dostępna na terenie partnerstwa. Muszyna i Krynica-Zdrój to ważne ośrodki komunikacji regionalnej. Podróże autobusowe o zasięgu krajowym realizowane są z Nowego Sącza, podróże międzynarodowe rozpoczynają się w Nowym Sączu i Krakowie. Linie kolejowe przebiegają przez większość gmin, wyjątkiem jest gmina Łabowa. Jednakże, podróże koleją o charakterze regionalnym i krajowym większość

mieszkańców rozpoczyna w Nowym Sączu. Międzynarodowe podróże kolejną mieszkańcy rozpoczynają w Krakowie.

Administracja

Usługi administracyjne szczebla podstawowego świadczone są w poszczególnych gminach. Centrum usług administracyjnych szczebla powiatowego to Nowy Sącz.

Usługi rynkowe

Z usług bankowych i finansowych (pożyczki, kredyty, doradztwo, itp.) na terenie partnerstwa korzysta nieco ponad 60% respondentów. Miejscowością, w której tego typu usługi są dostępne, jest Krynica-Zdrój. Niemal 30% respondentów korzysta z usług finansowych poza obszarem partnerstwa. Ośrodkiem, do którego mieszkańcy najczęściej wyjeżdżają, aby z nich skorzystać jest Nowy Sącz.

40% respondentów robi zakupy w sieciach handlowych, większych sklepach lub w hurtowniach na terenie partnerstwa lub w miejscowości, w której mieszka. Ponad połowa respondentów realizuje tę potrzebę poza obszarem partnerstwa. Ośrodkiem, do którego mieszkańcy wyjeżdżają, aby skorzystać z tego typu usług jest Nowy Sącz.

1/3 respondentów wskazała, że korzysta z targowisk na terenie swojego miejsca zamieszkania. Niemal 15% respondentów kupuje na targowiskach zlokalizowanych w obszarze partnerstwa, 30% korzysta z targowisk poza obszarem partnerstwa.

W partnerstwie jest dosyć duża dostępność usług budowlanych, 58,5% respondentów korzysta z tego typu usług w jego obrębie. Połowa mniej respondentów (28,25%) korzysta z takich usług na zewnątrz. Nowy Sącz jest wiodącym ośrodkiem w tym zakresie.

2/3 respondentów korzysta z usług typu „beauty” (fryzjer, kosmetyczka, spa itp.) w miejscu zamieszkania lub na obszarze partnerstwa. Na terenie partnerstwa usługi te są przede wszystkim dostępne w Muszynie i Krynicy-Zdroju. 22,5% korzysta z tych usług poza obszarem partnerstwa. Nowy Sącz jest wiodącym ośrodkiem w tym zakresie.

Wiodące zakłady pracy na terenie partnerstwa zlokalizowane są w Krynicy-Zdroju i w Muszynie. 44,25% respondentów pracuje w gminie, w której mieszka, 14,50% w innej gminie, niemal 1/4 respondentów wyjeżdża do pracy poza obszar partnerstwa. Miejscowości, do których mieszkańcy wyjeżdżają do pracy, to: Stary Sącz i Nowy Sącz.

Usługi związane z ochroną środowiska

Wszystkie gminy z obszaru partnerstwa są zaopatrzone w wodę. Gminę Rytro w wodę zaopatruje podmiot prywatny. Analogiczna sytuacja występuje w zakresie odbioru i oczyszczania ścieków. Odbiór odpadów komunalnych realizowany jest przez podmioty publiczne z wyjątkiem Rytra.

Wiodące funkcje obszaru partnerstwa

Na podstawie zidentyfikowanych powiązań funkcjonalnych występujących na obszarze partnerstwa można wskazać wiodące funkcje, które są powtarzalne u więcej niż jednego partnera. Są to następujące funkcje:

- turystyczna
- uzdrowiskowa
- administracyjna.

1.3. Kluczowe potencjały i bariery zidentyfikowane w procesie diagnostycznym

Potencjały obszaru partnerstwa to przede wszystkim posiadane zasoby, oferowane produkty i usługi, które przynoszą lub mogą przynieść korzyści bezpośrednie (dochody) lub pośrednie poprzez wytworzenie wartości dodanej dla mieszkańców i interesariuszy partnerstwa.

Mocne strony obszaru

W przeprowadzonych badaniach ankietowych trzy grupy mieszkańców oceniły mocne strony miejsca, w którym żyją.

Jako najmocniejsze strony przez wszystkie grupy wymienione zostały:

- atrakcyjność turystyczna: przyrodnicza i kulturowa, zabytki,
- więzi i tradycje rodzinne,
- lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia,
- bezpieczeństwo,
- relacje z przyjaciółmi, znajomymi.

Zasoby

Zasoby to wszystkie użyteczne elementy występujące na terenie partnerstwa, potrzebne do wytworzenia wyrobu, usługi, oferty definiującej funkcje obszaru funkcjonalnego. Lokalne zasoby mogą mieć charakter materialny i niematerialny. Występują na terenie partnerstwa powszechnie lub jednostkowo (tylko u jednego partnera).

W toku prac zespołu roboczego zidentyfikowane zostały zasoby partnerstwa w podziale na następujące kategorie:

- **środowisko naturalne**
 - wody mineralne
 - tereny górskie
 - walory krajobrazowe
 - Popradzki Park Krajobrazowy
 - różnorodność fauny i flory
 - lasy
 - Szlak Turystyczny Beskidzki Czerwony
 - Natura 2000
 - czyste, świeże powietrze
 - Beskid Sądecki
 - Poprad
- **funkcjonujące instytucje:**
 - uzdrowiska
- **infrastruktura:**
 - infrastruktura uzdrowskowa
 - trasa rowerowa łącząca uzdrowiska
 - infrastruktura turystyczna
 - Eurovelo
 - Aquavelo
 - stoki narciarskie
 - miejsca noclegowe
- **szczególne umiejętności mieszkańców:**
 - przedsiębiorczość
 - żywność
 - rzemiosło ludowe
 - sztuka ludowa
- **specyficzne doświadczenia i unikalna wiedza:**
 - apiterapia
 - leczenie uzdrowskowe

- **dziedzictwo kulturowe i symbole:**
 - cerkwie
 - łemkowskie dziedzictwo kulturowe
 - obiekty sakralne
 - folklor, tradycja, kultura Czarnych Górali.

Produkty

Lokalne produkty to rzeczy materialne, zdarzenia, usługi, które są oferowane i przynoszą korzyść bezpośrednią (dochody) lub pośrednią wyrażoną przez wartość dodaną dla obszaru, dla mieszkańców, dla interesariuszy.

Członkowie grupy roboczej wskazali szeroki katalog produktów. W trakcie warsztatów z grupą roboczą przeprowadzono analizę produktów dla wyłonienia tych kluczowych dla partnerstwa pod kątem dwóch parametrów: wartości dodanej dla całego partnerstwa oraz potencjału i perspektyw rozwojowych produktu w układzie całego partnerstwa.

Kluczowe produkty dla rozwoju obszaru partnerstwa to:

- oferta dla turysty rowerowego
- Eurovelo
- Aquavelo
- imprezy rowerowe
- turystyka rowerowa
- transgraniczna turystyka rowerowa
- oferta dla turysty pieszego
- wieże widokowe
- oferta dla turysty zimowego
- leczenie uzdrowiskowe
- oferta dla kuracjuszy
- rzemiosło ludowe
- żywność.

Zidentyfikowane produkty nie stanowią zamkniętego katalogu. Duża dostępność zasobów umożliwia generowanie kolejnych produktów, które posiadają duży potencjał rozwojowy i będą generować korzyści dla partnerstwa, a przede wszystkim mieszkańcom i wszystkim interesariuszy.

1.4. Bariery, problemy, deficyty obszaru partnerstwa

W oparciu o rozmowy indywidualne z przedstawicielami partnerstw, spotkania i warsztaty z Grupą Roboczą, analizę danych zastanych, badania młodzieży, mieszkańców i liderów lokalnych zidentyfikowano bariery, problemy i deficyty obszaru partnerstwa.

W badaniach ankietowych zapytano poszczególne grupy mieszkańców o słabe strony partnerstwa. Zdaniem wszystkich trzech grup ankietowanych są nimi:

- wysokość zarobków i płac
- oferty pracy, rynek pracy,
- możliwości kontynuowania nauki, kształcenia się.

Poszukiwanie związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy zidentyfikowanymi barierami, problemami i deficytami pozwoliło na wskazanie kluczowego problemu obszaru partnerstwa wraz z problemami niższego rzędu, które na niego wpływają. Kluczowym problemem partnerstwa jest **obniżający się potencjał i konkurencyjność obszaru partnerstwa**.

Na problem kluczowy wpływają następujące problemy niższego rzędu:

- zagrożenie depopulacją i starzenie się społeczeństwa,
- obniżający się potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki,
- niewystarczająca dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna),
- deficyty w zakresie oferty i infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej.

Przyczyny poszczególnych problemów są złożone. Na zagrożenie depopulacją i starzenie się społeczeństwa wpływają:

- ujemne saldo migracji,
- wydłużenie czasu trwania życia,
- malejący przyrost naturalny,
- brak atrakcyjnych i dobrze płatnych miejsc pracy dla osób młodych,
- niewystarczająca oferta kształcenia i kontynuacji nauki.

Przyczyną obniżającego się potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki są przede wszystkim:

- niskie płace,
- uwarunkowania formalne dotyczące produkcji na małą skalę,
- sezonowość miejsc pracy,

- mało atrakcyjne miejsca pracy,
- brak terenów inwestycyjnych,
- ograniczenia inwestycyjne wynikające z ukształtowania terenu oraz obowiązujących form ochrony przyrody.

Do niewystarczającej dostępności komunikacyjnej (zewnętrznej i wewnętrznej) przyczyniają się:

- niezadawalające skomunikowanie z większymi miastami,
- brak alternatywnych form komunikacji,
- niewystarczająco rozwinięta infrastruktura drogowa,
- niewystarczająca siatka połączeń transportu publicznego.

Na deficyty w zakresie oferty i infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej wpływają:

- brak wspólnej promocji i oferty partnerstwa,
- niewystarczająca ilość miejsc parkingowych,
- niewystarczająco rozbudowana baza sportów zimowych (szczególnie narciarstwo biegowe, saneczkarstwo),
- oferta turystyczna niedostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- brak miejsca na organizację dużych wydarzeń kulturalnych i konferencyjnych o charakterze ponadlokalnym.

Skutki powyżej opisanych problemów mogą wystąpić w wielu sferach. Mogą być to m.in.:

- niskie wpływy z podatków PIT i CIT,
- niewystarczające środki na finansowanie działań rozwojowych,
- zmniejszenie ilości miejsc pracy,
- zwiększenie liczby bezrobotnych,
- mało atrakcyjna oferta inwestycyjna nieruchomości gminnych obszaru partnerstwa,
- konkurencja innych ośrodków turystycznych,
- zmniejszenie liczby turystów,
- zmiana popytu na usługi publiczne i prywatne,
- wzrost kosztów usług zdrowotnych i społecznych.

Rysunek 3. Drzewo problemów

Źródło: Opracowanie własne.

1.5. Kluczowe determinanty potrzeb rozwojowych obszaru partnerstwa

Dostępne zasoby, kluczowe produkty partnerstwa oraz wnioski z przeprowadzonej diagnozy pozwoliły na określenie determinant potrzeb rozwojowych obszaru

partnerstwa. Mogą one pozytywnie lub negatywnie wpływać na potencjał rozwojowy partnerstwa. Determinanty mogą mieć charakter mierzalny i niemierzalny.

Wspólnie z Grupą Roboczą zidentyfikowano czynniki rozwoju, które następnie poddano hierarchizacji. Dokonano ich oceny pod kątem tego, czy wzmacniają lub osłabiają potencjał partnerstwa oraz eliminują lub pogłębiają zidentyfikowane problemy.

Tabela 1. Hierarchizacja czynników rozwoju

	wzmacnia potencjał	osłabia potencjał	rozwiązuje problemy	pogłębia problemy
Współpraca	100,00	0	100,00	0
Wspólna oferta partnerstwa	100,00	0	100	0
Poprawa infrastruktury drogowej (budowa parkingów)	100,00	0	100,00	0
Wypromowanie tras rowerowych i sieci połączeń	100,00	0	100,00	0
Rzeźba terenu (wysokie koszty realizacji inwestycji)	0,00	100	33,30	66,7
Promocja obszaru	100,00	0	100,00	0
Marka obszaru	100,00	0	100,00	0
Angażowanie mieszkańców we współpracy na rzecz rozwoju	100,00	0	100,00	0
Dostępność komunikacyjna	66,70	33,3	100	0
Dostępność usług senioralnych	100,00	0	100,00	0
Klimat dla przedsiębiorczości	100,00	0	100,00	0
Jakość środowiska	100	0	100	0
Walory przyrodniczo-krajobrazowe	100	0	100	0

	wzmacnia potencjał	osłabia potencjał	rozwiązuje problemy	pogłębia problemy
Walory kulturowe i turystyczne	100	0	100	0
Potencjał administracyjny	100	0	66,7	33,3
Położenie	100	0	100	0
Bezpieczeństwo	100	0	100	0
Organizacja wydarzeń integrujących lokalną społeczność i przyciągająca ludzi z zewnątrz (np. kulturalnych, sportowych)	100	0	100	0
Dostępność zasobów ludzkich	66,70	33,3	66,7	33,3

Źródło: opracowanie własne.

W wyniku oceny dokonanej przez Grupę Roboczą zidentyfikowano czynniki, które wzmacniają potencjał partnerstwa i rozwiązują zdiagnozowane problemy oraz te, które osłabiają potencjał oraz pogłębiają problemy. Były one podstawą do określenia kluczowych wyzwań i kierunków strategicznej interwencji i współpracy.

1.6. Kluczowe wyzwania oraz kierunki strategicznej interwencji i współpracy.

Na podstawie ocenionych wcześniej determinant, wspólnie z członkami Grupy Roboczej wybrano te, które mają największy wpływ na poprawę sytuacji na obszarze całego partnerstwa – są to kluczowe wyzwania. Stanowią one podstawę do wyznaczenia kierunków strategicznej interwencji i współpracy obszaru partnerstwa.

Tabela 2. Kluczowe wyzwania i kierunki strategicznej interwencji partnerstwa

Kluczowe wyzwanie	Kierunki strategicznej interwencji
atrakcyjność oferty turystycznej	zwiększenie atrakcyjności oferty turystycznej w oparciu o walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe

Kluczowe wyzwanie	Kierunki strategicznej interwencji
przedsiębiorczość i aktywność ekonomiczna	rozwój przedsiębiorczości w oparciu o lokalne zasoby

Źródło: opracowanie własne.

Kluczowe wyzwania oraz kierunki strategicznej interwencji są podstawą do określenia działań, które partnerstwo chce podjąć w celu rozwoju obszaru. Zarówno wyzwania, jak i kierunki wpisują się w cele określone w statucie Związku Gmin Krynicko-Popradzkich, związane z rozwojem gospodarki turystycznej i usług uzdrowiskowych oraz rozwojem produktu turystycznego.

Działania pozwalają realizować kierunki strategicznej interwencji. Mówią o tym, co należy zrobić, aby osiągnąć wyznaczone kierunki. Grupa Robocza zdefiniowała następujące działania:

- tworzenie miejsc spotkań,
- tworzenie miejsc przyciągających turystów (miejsca biwakowe, miejsca do grillowania, miejsca dla camperów),
- rozbudowa ścieżek rowerowych,
- poprawa komunikacji między gminami,
- zagospodarowanie nabrzeży rzek,
- zwiększenie oferty rekreacyjnej (szczególnie w okresie letnim).

2. Cele partnerstwa

Misja partnerstwa

Misja partnerstwa to jego cel nadrzędny, stanowiący przyczynę zawarcia partnerstwa i niezmienny w całym okresie jego trwania. Misja powinna być oparta o kluczowe wartości, wokół których zawiązało się i chce działać partnerstwo.

Misja partnerstwa jest zbieżna z zadaniami Związku Gmin Krynicko-Popradzkich, które zostały określone w jego statucie.

„Zadaniem Związku jest podejmowanie działań na rzecz rozwoju gospodarki turystycznej i usług uzdrowiskowych oraz realizacja „Strategii Rozwoju Produktu Turystycznego Perły Doliny Popradu” na obszarze Gmin tworzących Związek w szczególności poprzez:

- 1) promocję regionu,
- 2) pozyskanie środków krajowych i zagranicznych na realizację regionalnych przedsięwzięć w zakresie:
 - a) rozwoju infrastruktury technicznej,
 - b) ochrony środowiska i działań proekologicznych,
 - c) wykorzystywania miejscowych zasobów naturalnych,
 - d) budowy bazy sportowo-rekreacyjnej oraz obiektów towarzyszących,
- 3) podejmowanie działań na rzecz rozwoju kultury i tradycji regionalnych.”⁷

Cel strategiczny

Dla urzeczywistnienia wizji rozwoju partnerstwa wskazano cel główny:

Podniesienie potencjału i konkurencyjności obszaru partnerstwa poprzez uzupełnienie oferty i infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, poprawę dostępności komunikacyjnej, tworzenie atrakcyjnych warunków do życia i pracy oraz wzmocnienie lokalnej gospodarki.

⁷ Statut Związku Gmin Krynicko-Popradzkich,

<http://cms33.vpo87.iat.pl/mfiles/609/28/0/z/Zalacznik-do-Uchwaly-LII-738-2014.pdf>,
dostęp: 25.08.2021 r.

Cele operacyjne

Dla uszczegółowienia celu strategicznego przyjęte zostały 4 równorzędne cele operacyjne:

1. Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia i pracy uwzględniających wyzwania demograficzne,
2. Podniesienie potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki,
3. Poprawa dostępności komunikacyjnej (zewnętrznej i wewnętrznej),
4. Uzupełnienie oferty i infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej.

Charakterystyka celów operacyjnych

Tabela 3. Charakterystyka celu operacyjnego nr 1

Cel 1: Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia i pracy uwzględniających wyzwania demograficzne	
Problemy, na jakie odpowiada cel	<ul style="list-style-type: none">• zagrożenie depopulacją• starzenie się społeczeństwa wybrane przyczyny problemów: <ul style="list-style-type: none">• ujemne saldo migracji• wydłużenie czasu trwania życia• malejący przyrost naturalny• brak atrakcyjnych i dobrze płatnych miejsc pracy dla osób młodych• niewystarczająca oferta kształcenia i nauki
Potencjały obszaru, które będą wykorzystywane i wzmacniane w trakcie dążenia do osiągnięcia celu	<ul style="list-style-type: none">• więzi i tradycje rodzinne• relacje z przyjaciółmi, znajomymi• szczególne umiejętności mieszkańców: przedsiębiorczość, produkcja żywności, rzemiosło ludowe, sztuka ludowa• lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia• atrakcyjność turystyczna: przyrodnicza i kulturowa, zabytki

Wyzwania i kierunki, z którymi cel jest powiązany	<ul style="list-style-type: none"> • kluczowe wyzwanie: przedsiębiorczość i aktywność ekonomiczna mieszkańców • kierunki strategicznej interwencji: rozwój przedsiębiorczości w oparciu o lokalne zasoby
Terytorialność celu	Obszar całego partnerstwa
Działania ukierunkowane na osiągnięcie celu:	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie miejsc spotkań • poprawa komunikacji między gminami • stworzenie uwarunkowań dla rozwoju komunikacji publicznej w obrębie partnerstwa • organizacja i promocja wydarzeń integrujących społeczność lokalną i przyciągających ludzi z zewnątrz (np. kulturalnych, sportowych, biznesowych) • stworzenie marki obszaru partnerstwa

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 4. Charakterystyka celu operacyjnego nr 2

Cel 2: Podniesienie potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki	
Problemy, na jakie odpowiada cel	<ul style="list-style-type: none"> • obniżający się potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki <p>wybrane przyczyny problemów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niskie płace • mało atrakcyjne miejsca pracy
Potencjały obszaru, które będą wykorzystywane i wzmacniane w trakcie dążenia do osiągnięcia celu	<ul style="list-style-type: none"> • atrakcyjność turystyczna: przyrodnicza i kulturowa, zabytki

	<ul style="list-style-type: none"> • szczególne umiejętności mieszkańców: przedsiębiorczość, produkcja żywności, rzemiosło ludowe, sztuka ludowa • infrastruktura: <ul style="list-style-type: none"> ○ infrastruktura uzdrowiskowa ○ trasa rowerowa łącząca uzdrowiska ○ infrastruktura turystyczna ○ Eurovelo ○ Aquavelo ○ stoki narciarskie ○ miejsca noclegowe
Wyzwania i kierunki, z którymi cel jest powiązany	<ul style="list-style-type: none"> • kluczowe wyzwanie: przedsiębiorczość i aktywność ekonomiczna mieszkańców • kierunki strategicznej interwencji: rozwój przedsiębiorczości w oparciu o lokalne zasoby
Terytorialność celu	Obszar całego partnerstwa
Działania ukierunkowane na osiągnięcie celu:	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie miejsc spotkań • tworzenie miejsc przyciągających turystów (miejsca biwakowe, miejsca do grillowania, miejsca dla camperów) • zwiększenie oferty rekreacyjnej (szczególnie w okresie letnim) • poprawa komunikacji między gminami • poprawa infrastruktury drogowej (budowa parkingów) • stworzenie uwarunkowań dla rozwoju komunikacji publicznej w obrębie partnerstwa • utworzenie i promocja wspólnej oferty turystycznej (np. poprzez

	<p>wypromowanie tras rowerowych i sieci połączeń, tras pieszych, etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój współpracy transgranicznej • organizacja i promocja wydarzeń integrujących społeczność lokalną i przyciągających ludzi z zewnątrz (np. kulturalnych, sportowych, biznesowych) • stworzenie marki obszaru partnerstwa
--	--

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 5. Charakterystyka celu operacyjnego nr 3

Cel 3: Poprawa dostępności komunikacyjnej (zewnętrznej i wewnętrznej)	
Problemy, na jakie odpowiada cel	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna) <p>wybrane przyczyny problemów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niezadowolające skomunikowanie z większymi miastami • brak alternatywnych form komunikacji • niewystarczająco rozwinięta infrastruktura drogowa • niewystarczająca siatka połączeń transportu publicznego
Potencjały obszaru, które będą wykorzystywane i wzmacniane w trakcie dążenia do osiągnięcia celu	<ul style="list-style-type: none"> • infrastruktura: <ul style="list-style-type: none"> ○ infrastruktura uzdrowskowa ○ trasa rowerowa łącząca uzdrowiska ○ infrastruktura turystyczna ○ Eurovelo ○ Aquavelo ○ stoki narciarskie

	<ul style="list-style-type: none"> ○ miejsca noclegowe
Wyzwania i kierunki, z którymi cel jest powiązany	<ul style="list-style-type: none"> • kluczowe wyzwanie: przedsiębiorczość i aktywność ekonomiczna mieszkańców, atrakcyjność oferty turystycznej • kierunki strategicznej interwencji: rozwój przedsiębiorczości w oparciu o lokalne zasoby, zwiększenie atrakcyjności oferty turystycznej w oparciu o walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe
Terytorialność celu	Obszar całego partnerstwa
Działania ukierunkowane na osiągnięcie celu:	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa komunikacji między gminami • poprawa infrastruktury drogowej (budowa parkingów) • stworzenie uwarunkowań dla rozwoju komunikacji publicznej w obrębie partnerstwa

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 6. Charakterystyka celu operacyjnego nr 4

Cel 4: Uzupełnienie oferty i infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	
Problemy, na jakie odpowiada cel	<ul style="list-style-type: none"> • deficyty w zakresie oferty i infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej <p>wybrane przyczyny problemów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak wspólnej promocji i oferty partnerstwa • niewystarczająca ilość miejsc parkingowych • niewystarczająco rozbudowana baza sportów zimowych (szczególnie

	<p>narciarstwo biegowe, saneczkarstwo)</p> <ul style="list-style-type: none"> • oferta turystyczna niedostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami • brak miejsca na organizację dużych wydarzeń kulturalnych i konferencyjnych o charakterze ponadlokalnym
<p>Potencjały obszaru, które będą wykorzystywane i wzmacniane w trakcie dążenia do osiągnięcia celu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • atrakcyjność turystyczna: przyrodnicza i kulturowa, zabytki • środowisko naturalne: wody mineralne, tereny górskie, walory krajobrazowe, Popradzki Park Krajobrazowy, różnorodność fauny i flory, lasy, Szlak Turystyczny Beskidzki Czerwony, Natura 2000, czyste, świeże powietrze, Beskid Sądecki, Poprad • funkcjonujące instytucje: uzdrowiska • infrastruktura: infrastruktura uzdrowskowa, trasa rowerowa łącząca uzdrowiska, infrastruktura turystyczna, Eurovelo, Aquavelo, stoki narciarskie, miejsca noclegowe • szczególne umiejętności mieszkańców: przedsiębiorczość, żywność, rzemiosło ludowe, sztuka ludowa • specyficzne doświadczenia i unikalna wiedza: apiterapia, leczenie uzdrowskowe • dziedzictwo kulturowe i symbole: cerkwie, Łemkowskie dziedzictwo kulturowe, obiekty sakralne, folklor, tradycja, kultura Czarnych Górali.

<p>Wyzwania i kierunki, z którymi cel jest powiązany</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kluczowe wyzwanie: przedsiębiorczość i aktywność ekonomiczna mieszkańców, atrakcyjność oferty turystycznej • kierunki strategicznej interwencji: rozwój przedsiębiorczości w oparciu o lokalne zasoby, zwiększenie atrakcyjności oferty turystycznej w oparciu o walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe
<p>Terytorialność celu</p>	<p>Obszar całego partnerstwa.</p>
<p>Działania ukierunkowane na osiągnięcie celu:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie miejsc spotkań • tworzenie miejsc przyciągających turystów (miejsca biwakowe, miejsca do grillowania, miejsca dla camperów) • ozbudowa ścieżek rowerowych • zwiększenie oferty rekreacyjnej (szczególnie w okresie letnim) • zagospodarowanie nabrzeży rzek • dostosowanie oferty turystycznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i seniorów • ochrona walorów przyrodniczych

Źródło: opracowanie własne.

Cele partnerstwa Związku Gmin Krynicko-Popradzkich wpisują się w cele strategii wyższego rzędu. Są spójne z celami wskazanymi w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, co przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 5. Spójność celów Strategii z celami strategii wyższego rzędu.

Strategia terytorialna obszaru Partnerstwa	Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
<p>Cel nadrzędny:</p> <p>Podniesienie potencjału i konkurencyjności obszaru partnerstwa poprzez uzupełnienie oferty i infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, poprawę dostępności komunikacyjnej, tworzenie atrakcyjnych warunków do życia i pracy oraz wzmocnienie lokalnej gospodarki.</p>	<p>Cel główny:</p> <p>Małopolska regionem zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i terytorialnym</p>	<p>Cel główny: efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym</p>
<p>Cel 1:</p> <p>Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia i pracy uwzględniających wyzwania demograficzne,</p>	<p>Obszar tematyczny: Małopolska; Cel szczegółowy: Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie; Główne kierunki polityki rozwoju: 1. Małopolskie rodziny 2. Opieka zdrowotna 3. Bezpieczeństwo 4. Sport i rekreacja 5. Kultura i dziedzictwo 6. Edukacja 7. Rynek pracy,</p> <p>Cel szczegółowy: 1. Innowacyjność 2. Konkurencyjność i przedsiębiorczość 3. Turystyka 4. Transport 5. Cyfrowa Małopolska 6. Gospodarka o obiegu zamkniętym</p>	<p>Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym, działanie 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo, 1.1.2. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych, 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i</p>

		<p>podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów, 1.5.3. Infrastruktura społeczna, Cel 2 Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych, 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, 2.1.1. Kształcenie wyższe i zawodowe, 2.1.3. Zwiększanie zasobów rynku pracy i rozwój kapitału społecznego,</p>
<p>Cel 2.: Podniesienie potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki,</p>	<p>Obszar tematyczny: Małopolskie; Cel szczegółowy: Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie; Główne kierunki polityki rozwoju: 4. Sport i rekreacja, 5. Kultura i dziedzictwo, 7. Rynek pracy.</p> <p>Obszar tematyczny: Gospodarka, Cel szczegółowy: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka; Główne kierunki polityki rozwoju: 2. Konkurencyjność i przedsiębiorczość, 3. Turystyka, 4. Transport, 5. Cyfrowa Małopolska.</p> <p>Obszar tematyczny: Klimat i środowisko; Cel szczegółowy: Wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej; Główne kierunki polityki rozwoju: 1. Ograniczanie zmian klimatycznych.</p> <p>Obszar tematyczny: Zarządzanie strategiczne rozwojem; Cel szczegółowy: System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowany do wyzwań dekady 2020–2030; Główne</p>	<p>Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym; 1.5. Infrastruktura wspierająca dostarczanie usług publicznych i podnoszącej dostępność inwestycyjną obszarów</p> <p>Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych: 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego; 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym.</p> <p>Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie: 3.2. Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym</p>

	<p> kierunki polityki rozwoju: 2. Współpraca i partnerstwo, 3. Promocja Małopolski.</p> <p> Obszar tematyczny: Rozwój zrównoważony terytorialnie; Cel szczegółowy: Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach; Główne kierunki polityki rozwoju: 1. Ład przestrzenny, 2. Wsparcie miast, 3. Rozwój obszarów wiejskich, 4. Spójność wewnątrzregionalna i dostępność.</p>	
<p>Cel 3: Poprawa dostępności komunikacyjnej (zewnątrznej i wewnętrznej)</p>	<p> Cel szczegółowy: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka, Główne kierunki polityki rozwoju: 4. Transport, Cel szczegółowy: Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach, Główne kierunki polityki rozwoju: 4. Spójność wewnątrzregionalna i dostępność</p>	<p> Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym; 1.5. Infrastruktura wspierająca dostarczanie usług publicznych i podnoszącej dostępność inwestycyjną obszarów, 1.5.1. Infrastruktura transportowa, 1.5.4. Infrastruktura łączności elektronicznej</p>
<p>Cel 4: Uzupełnienie oferty i infrastruktury turystyczno - rekreacyjnej</p>	<p> Cel szczegółowy Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie, Główne kierunki polityki rozwoju: 1. Sport i rekreacja 5. Kultura i dziedzictwo</p> <p> Cel szczegółowy: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka, Główne kierunki polityki rozwoju: 3. Turystyka</p> <p> Cel szczegółowy System zarządzania strategicznego</p>	<p> Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych, 2.1.3. Zwiększanie zasobów rynku pracy i rozwój kapitału społecznego</p>

	rozwojem dostosowany do wyzwań dekady 2020–2030, Główne kierunki polityki rozwoju: 2. Współpraca i partnerstwo 3. Promocja Małopolski	
--	--	--

3. Projekty

3.1. Projekty strategiczne

Projekt strategiczny może być środkiem osiągnięcia jednego lub kilku celów strategicznych. Może też być nastawiony na osiągnięcie całości danego celu lub jego części. Bezpośrednim źródłem projektów są cele określone w rozdziale 2 strategii, wynikające z zidentyfikowanych na etapie diagnostycznym kierunków strategicznej interwencji i współpracy. Projekty strategiczne wskazują sposoby rozwiązania określonych problemów lub wzmacniać zidentyfikowane potencjały. Każdy z projektów strategicznych musi być zarówno partnerski, jak i zintegrowany.

Projekt partnerski to projekt realizowany wspólnie przez uczestników partnerstwa lub projekt podzielony na odrębne podprojekty realizowane przez poszczególnych partnerów, jednak wytwarzający wspólny rezultat.

Projekt zintegrowany to projekt kompleksowo rozwiązujący szerszy zakres problemów, wykorzystujący szerszy zakres potencjałów, odpowiadający na szerszy zakres potrzeb różnych grup beneficjentów końcowych, łączący różne działania (np. inwestycyjne, edukacyjne, organizacyjne itd.).

Projekty włączone do strategii spełniają następujące cechy:

- wpływają na rozwój więcej niż jednej gminy,
- łączą w sobie co najmniej dwa z czterech wymiarów zdefiniowanych jako: gospodarczy, społeczny, środowiskowy, przestrzenny,
- wykazują powiązanie (komplementarność) z innymi projektami zapisanymi w ramach tworzonej strategii oraz innymi projektami na obszarze partnerstwa, których realizacja jest w sposób wiarygodny przesądzona.

Wszystkie projekty strategiczne włączone do strategii stanowią pakiet (wiązkę) i w kolejnym etapie sporządzone zostaną dla każdego z nich opracowane wstępne analizy wykonalności.

Partnerstwo wypracowało 3 projekty strategiczne:

Projekt 1: Budowa i modernizacja infrastruktury turystycznej

Projekt 2: Partnerstwo Gmin Krynicko-Popradzkich dostępne komunikacyjnie dla mieszkańców i odwiedzających

Projekt 3: Efektywność energetyczna budynków na obszarze partnerstwa

Tabela 7. Fiszka projektu strategicznego nr 1

Tytuł projektu	Budowa i modernizacja infrastruktury turystycznej
Lider projektu	Gmina Łabowa jako lider partnerstwa
Partnerzy	Jednostki samorządu terytorialnego tworzące partnerstwo: Gmina Krynica Zdrój, Gmina Łabowa, Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna, Miasto i Gmina Piwniczna Zdrój, Gmina Rytró
Potrzeba realizacji projektu	<p>Na etapie opracowywania diagnozy wykazano, że obecna oferta oraz infrastruktura turystyczno-rekreacyjna wymaga uzupełnienia. Działania związane z budową i modernizacją infrastruktury turystycznej przyczynią się do podniesienia potencjału i konkurencyjności całego obszaru, co jest zgodnej z celem strategicznym określonym w niniejszym opracowaniu.</p> <p>Projekt odpowiada na kluczowe potencjały partnerstwa związane z: atrakcyjnością turystyczną (przyrodniczą i kulturową), zabytkami oraz lokalnym patriotyzmem, dziedzictwem i historią.</p> <p>Ponadto projekt odpowiada na problemy związane z deficytami w zakresie oferty i infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brakiem wspólnej promocji i oferty partnerstwa • niewystarczającą ilością miejsc parkingowych • niewystarczająco rozbudowaną bazą sportów zimowych (szczególnie narciarstwo biegowe, saneczkarstwo) • ofertą turystyczną niedostosowaną do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

	<ul style="list-style-type: none"> • brakiem miejsca na organizację dużych wydarzeń kulturalnych i konferencyjnych o charakterze ponadlokalnym. <p>Projekt wykorzystuje zasoby partnerstwa tj.: środowisko naturalne, funkcjonujące instytucje, szczególne umiejętności mieszkańców, specyficzne doświadczenia i unikalną wiedzę oraz dziedzictwo kulturowe i symbole.</p> <p>Projekt bazuje na kluczowych czynnikach rozwoju wyznaczonych w diagnozie, tj.</p> <ul style="list-style-type: none"> • współpracy • wspólnej ofercie partnerstwa • poprawie infrastruktury drogowej (budowie parkingów) • wypromowaniu tras rowerowych i sieci połączeń • promocji obszaru • marce obszaru • jakości środowiska • walorach przyrodniczo-krajobrazowych • walorach kulturowych i turystycznych • położeniu • organizacji wydarzeń integrujących lokalną społeczność i przyciągająca ludzi z zewnątrz (np. kulturalnych, sportowych). <p>Dzięki realizacji projektu oczekiwana jest poprawa oferty i infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej partnerstwa. Uatrakcyjnienie oferty turystycznej powinno przyczynić się do wzrostu liczby odwiedzających turystów.</p>
Odbiorcy projektu	<p>Adresaci projektu: mieszkańcy obszaru Partnerstwa, turyści krajowi (z oraz spoza terenu woj. małopolskiego), turyści zagraniczni, kuracjusze, turyści biznesowi.</p> <p>Beneficjenci końcowi projektu: mieszkańcy obszaru Partnerstwa; lokalne firmy, przedsiębiorcy oraz organizacje pozarządowe działające szczególnie w obszarze turystyki, rekreacji, kultury i zdrowia.</p>

<p>Koncepcja projektu</p>	<p>Projekt polega na budowie i modernizacji infrastruktury turystycznej w gminach tworzących partnerstwo. Projekt dotyczy sfery: gospodarczej, społecznej, środowiskowej i przestrzennej.</p> <p>W ramach projektu zaplanowane zostały 3 podprojekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój systemu ścieżek rowerowych i pieszych, zagospodarowanie nabrzeży rzek i istniejących urządzeń hydrotechnicznych – planowany zakres: budowa ścieżek rowerowych, oznakowanie i doposażenie tras pieszo-rowerowych oraz szlaków turystycznych, budowa ścieżek spacerowo-biegowych, zagospodarowanie nabrzeży rzek, rozbudowa infrastruktury do obsługi raftingu i spływów kajakowych, budowa przystani, budowa pól kempingowych, tworzenie plaż, wyposażenie nabrzeży rzek w małą architekturę, budowa rozlewisk rekreacyjnych • tworzenie nowych i doposażenie istniejących atrakcji turystycznych – planowany zakres: budowa kolejki gondolowej, budowa parkingów w rejonie atrakcji turystycznych, stworzenie miejsc spotkań i organizacji wydarzeń społeczno-kulturalnych (amfiteatr), w tym miejsc upamiętniających ważne wydarzenia historyczne oraz kultywujących tradycję obszaru partnerstwa, budowa wież widokowych, rewitalizacja parków • działania promocyjne, współpraca – planowany zakres: promocja oferty turystycznej obszaru partnerstwa, promocja ścieżek rowerowych, promocja i tworzenie wspólnej oferty kulturalnej, wsparcie marketingu i dystrybucji produktów lokalnego rolnictwa i przetwórstwa, realizacja projektów dot. wspólnego dziedzictwa kulturowego pogranicza Polsko-Słowackiego, rozwój współpracy transgranicznej, współpraca z operatorami teleinformatycznymi w zakresie poszerzania dostępu do szerokopasmowego internetu, podejmowanie działań w zakresie rozwoju e-edukacji <p>Szacowany koszt realizacji projektu to ok. 110 mln zł.</p>
<p>Zgodność z celami</p>	<p>Projekt jest spójny z celem głównym określonym w Strategii terytorialnej obszaru Partnerstwa: podniesienie/wzrost potencjału i</p>

	<p>konkurencyjności obszaru partnerstwa oraz z celem strategicznym 1, 2, 3 i 4.</p> <p>Cel 1: Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia i pracy uwzględniających wyzwania demograficzne</p> <p>Cel 2: Podniesienie potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki</p> <p>Cel 3: Poprawa dostępności komunikacyjnej (zewnętrznej i wewnętrznej)</p> <p>Cel 4: Uzupełnienie oferty i infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej</p> <p>Projekt jest zgodny z kierunkiem strategicznej interwencji określonym w strategii jako zwiększenie atrakcyjności oferty turystycznej w oparciu o walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe.</p>
Okres realizacji	Okres realizacji projektu, w tym prac przygotowawczych obejmuje lata 2021-2027. Nie określono przewidywanego okresu realizacji projektu.
Terytorialny zasięg projektu	Projekt obejmuje zasięgiem wszystkie gminy tworzące partnerstwo.
Komplementarność z innymi projektami	<p>Projekt jest komplementarny z jednym z kluczowych przedsięwzięć realizowanych wspólnie przez Związek Gmin Krynicko Popradzkich, pn. „Uzdrowiska pogranicza polsko-słowackiego jako rozpoznawalny w skali Europy obszary realizacji turystyki zdrowotnej – etap I– budowa pętli rowerowej łączącej miejscowości uzdrowskie Doliny Popradu”. Projekt polegał na połączeniu pętli rowerową uzdrowskich miejscowości pogranicza polsko-słowackiego. Projekt realizowany był w okresie od lutego 2017 r. do września 2020 r.</p> <p>Ponadto poszczególne gminy tworzące partnerstwa realizowały indywidualne projekty, których celem była budowa i modernizacja infrastruktury turystycznej.</p>

Produkty projektu i ich wskaźniki	<p>Długość wspartej infrastruktury rowerowej: 105 km</p> <p>Liczba zrealizowanych imprez kulturalnych: 25 szt.</p> <p>Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych: 22 szt.</p> <p>Liczba przeprowadzonych kampanii reklamowych promujących walory turystyczne: 5 szt.</p>
Rezultaty bezpośrednie projektu i ich wskaźniki	<p>Liczba osób korzystających z nowych, zmodernizowanych lub rozbudowanych atrakcji turystycznych: 150 000 os.</p> <p>Zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych: 5000 os.</p> <p>Liczba uczestników imprez kulturalnych: 4500 os.</p> <p>Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne: 2000 odwiedzin/rok</p>

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 8. Fiszka projektu strategicznego nr 2

Tytuł projektu	Partnerstwo Gmin Krynicko-Popradzkich dostępne komunikacyjnie dla mieszkańców i odwiedzających
Lider projektu	Gmina Muszyna
Partnerzy	Jednostki samorządu terytorialnego tworzące partnerstwo: Gmina Krynica Zdrój, Gmina Łabowa, Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna, Miasto i Gmina Piwniczna Zdrój, Gmina Rytró
Potrzeba realizacji projektu	Problem niedostatecznej dostępności komunikacyjnej odczuwany jest zarówno przez mieszkańców, jak i turystów. Dużym problemem jest brak łącznika drogowego z A4 oraz szybkiego połączenia kolejowego z Krakowem, co z jednej strony hamuje rozwój gospodarczy oraz turystyczny, ale też stanowi utrudnienie dla mieszkańców.

	<p>Projekt odpowiada na kluczowe potencjały partnerstwa związane z jego położeniem, ofertą turystyczną i zasobami środowiska przyrodniczego, ale i kulturowego.</p> <p>Ponadto projekt odpowiada na problemy związane z niewystarczającą dostępnością komunikacyjną zewnętrzną i wewnętrzną:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niezadowalające skomunikowanie z większymi miastami • Brak alternatywnych form komunikacji • Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura drogowa • Niewystarczająco rozwinięta siatka połączeń transportu publicznego <p>Dzięki realizacji projektu oczekiwana jest poprawa oferty połączeń komunikacji zbiorowej w obrębie partnerstwa, co przyczyni się do poprawy mobilności samych mieszkańców, ale może również przyczynić się do większej atrakcyjności oferty turystycznej.</p>
<p>Odbiorcy projektu</p>	<p>Adresaci projektu: mieszkańcy obszaru Partnerstwa, turyści krajowi (z oraz spoza terenu woj. małopolskiego), turyści zagraniczni, kuracjusze, turyści biznesowi.</p> <p>Beneficjenci końcowi projektu: mieszkańcy obszaru Partnerstwa; turyści krajowi (z oraz spoza terenu woj. małopolskiego), turyści zagraniczni, kuracjusze, turyści biznesowi.</p>
<p>Koncepcja projektu</p>	<p>W ramach projektu zaplanowane zostały następujące podprojekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doradztwo ekonomiczno-techniczne w zakresie uruchomienia systemu transportu zbiorowego w obszarze partnerstwa (przeprowadzenie analiz, badań ruchu, opracowanie koncepcji uwzględniającej propozycję tras komunikacyjnych). W przypadku, gdy na podstawie wyników zleconego w ramach doradztwa, będzie to uzasadnione, projekt będzie dopuszczał uruchomienie sieci autobusowej na terenie partnerstwa oraz zakup taboru elektrycznego wraz z niezbędną infrastrukturą (stacje ładowania). • uruchomienie i eksploatacja połączenia kolejowego na odcinku Krynica-Zdrój-Nowy Sącz w oparciu o wagony panoramiczne, otwarte z przeznaczeniem do obsługi turystów. <p>Szacowany koszt realizacji projektu to ok. 20 mln zł.</p>

Zgodność z celami	<p>Projekt jest spójny z celem głównym określonym w Strategii terytorialnej obszaru Partnerstwa: podniesienie/wzrost potencjału i konkurencyjności obszaru partnerstwa oraz z celem strategicznym 1, 2, 3 i 4.</p> <p>Cel 1: Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia i pracy uwzględniających wyzwania demograficzne</p> <p>Cel 2: Podniesienie potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki</p> <p>Cel 3: Poprawa dostępności komunikacyjnej (zewnętrznej i wewnętrznej)</p> <p>Cel 4: Uzupelnienie oferty i infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej</p> <p>Projekt jest zgodny z kierunkiem strategicznej interwencji określonym w strategii jako zwiększenie atrakcyjności oferty turystycznej w oparciu o walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe.</p>
Okres realizacji	<p>Okres realizacji projektu, w tym prac przygotowawczych obejmuje lata 2021-2027. Nie określono przewidywanego okresu realizacji projektu.</p>
Terytorialny zasięg projektu	<p>Projekt obejmuje zasięgiem wszystkie gminy tworzące partnerstwo.</p>
Komplementarność z innymi projektami	<p>Poszczególne gminy w partnerstwa realizują inwestycje w przebudowy dróg, m.in.</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa drogi gminnej ul. Halnej w Krynicy-Zdroju w 2019, • remont drogi gminnej nr K291593 ul. Źródlanej w Krynicy-Zdroju • remont drogi gminnej nr 292941K – ulicy Ogrodowej w miejscowości Muszyna
Produkty projektu i ich wskaźniki	<p>Raport z doradztwa ekonomiczno-technicznego w zakresie uruchomienia komunikacji zbiorowej na obszarze partnerstwa: 1 szt.</p> <p>Zestaw elektryczny frakcyjny: 1 szt.</p>

Rezultaty bezpośrednie projektu i ich wskaźniki	<p>Rezultaty bezpośrednie projektu zostaną określone na podstawie rekomendacji z raportu ekonomiczno-technicznego w zakresie uruchomienia komunikacji zbiorowej na obszarze partnerstwa</p> <p>Ilość osób korzystających z wagonu panoramicznego rocznie: 10 000</p>
--	--

Tabela 9. Fiszka projektu strategicznego nr 3

Tytuł projektu	Efektywność energetyczna budynków na obszarze partnerstwa
Lider projektu	Gmina Łabowa jako lider partnerstwa
Partnerzy	Jednostki samorządu terytorialnego tworzące partnerstwo: Gmina Krynica Zdrój, Gmina Łabowa, Miasto i Gmina Uzdrowska Muszyna, Miasto i Gmina Piwniczna Zdrój, Gmina Rytko
Potrzeba realizacji projektu	<p>Projekt odpowiada na kluczowe potencjały partnerstwa związane przede wszystkim z atrakcyjnością przyrodniczą obszaru.</p> <p>Obszar partnerstwa jest bogaty w zasoby związane ze środowiskiem naturalnym (wody mineralne, tereny górskie, walory krajobrazowe, Popradzki Park Krajobrazowy, różnorodność fauny i flory, lasy, Szlak Turystyczny Beskidzki Czerwony, Natura 2000, czyste, świeże powietrze, Beskid Sądecki, Poprad). Działania związane z modernizacją istniejących urządzeń grzewczych oraz budową nowych systemów zeroemisyjnych oraz modernizacja systemów ogrzewania w budynkach użyteczności publicznej połączona z termomodernizacją przez poprawę jakości powietrza przyczyniają się do ochrony ww. zasobów związanych ze środowiskiem naturalnym. Ochrona zasobów środowiska naturalnego będzie przyczyniała się do podtrzymania atrakcyjności turystycznej obszaru partnerstwa oraz statusu uzdrowisk.</p> <p>Ponadto projekt odpowiada na problemy związane z deficytami w zakresie jakości powietrza. Wg danych dostępnych w Programie Ochrony Powietrza w 2015 r. na terenach zabudowanych w</p>

	<p>partnerstwie występowały przekroczenia średnioroczne stężenia benzo(a)pirenu, rakotwórczej substancji, która występuje w dymie podczas spalania niecałkowitego, m. in. wskutek niskiej emisji – przede wszystkim wskutek spalania węgla, w mniejszym stopniu – spalania śmieci (najczęściej tworzyw sztucznych) oraz także częściowo jako emisje transportowe. Ponadto wg archiwalnych pomiarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 (tzw. pyłu grubego).</p> <p>Projekt odpowiada na kluczowe potencjały partnerstwa związane z: atrakcyjnością turystyczną (przyrodniczą).</p> <p>Projekt bazuje na kluczowych czynnikach rozwoju wyznaczonych w diagnozie, tj.</p> <ul style="list-style-type: none"> • jakość środowiska • walory przyrodniczo-krajobrazowe. <p>Dzięki realizacji projektu oczekiwana jest poprawa efektywności energetycznej budynków na obszarze partnerstwa, co bezpośrednio wpłynie na poprawę jakości powietrza, ale i na jakość życia mieszkańców, poprzez zmniejszenie wydatków na ogrzewanie.</p>
<p>Odbiorcy projektu</p>	<p>Adresaci projektu: mieszkańcy obszaru Partnerstwa, turyści krajowi (z oraz spoza terenu woj. małopolskiego), turyści zagraniczni, kuracjusze, instytucje publiczne.</p> <p>Beneficjenci końcowi projektu: mieszkańcy obszaru Partnerstwa; turyści krajowi (z oraz spoza terenu woj. małopolskiego), turyści zagraniczni, kuracjusze, turyści biznesowi, instytucje publiczne.</p>
<p>Koncepcja projektu</p>	<p>W ramach projektu zaplanowane zostały podprojekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> • modernizacja istniejących urządzeń grzewczych oraz budowa nowych systemów zeroemisyjnych, m.in. pompy ciepła, kolektory słoneczne, a także wykonanie wewnętrznych instalacji niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania zmodernizowanych lub nowych systemów grzewczych, w budynkach mieszkalnych na terenie partnerstwa • modernizacja systemów ogrzewania w budynkach użyteczności publicznej połączona z termomodernizacją <p>Szacowany koszt realizacji projektu to ok. 50 mln zł.</p>

Zgodność z celami	<p>Projekt jest spójny z celem głównym określonym w Strategii terytorialnej obszaru Partnerstwa: podniesienie/wzrost potencjału i konkurencyjności obszaru partnerstwa oraz z celem strategicznym 1, 2, 3 i 4.</p> <p>Cel 1: Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia i pracy uwzględniających wyzwania demograficzne</p> <p>Cel 2: Podniesienie potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki</p> <p>Cel 3: Poprawa dostępności komunikacyjnej (zewnętrznej i wewnętrznej)</p> <p>Cel 4: Uzupelnienie oferty i infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej</p> <p>Projekt jest zgodny z kierunkiem strategicznej interwencji określonym w strategii jako zwiększenie atrakcyjności oferty turystycznej w oparciu o walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe.</p>
Okres realizacji	<p>Okres realizacji projektu, w tym prac przygotowawczych obejmuje lata 2021-2027. Nie określono przewidywanego okresu realizacji projektu.</p>
Terytorialny zasięg projektu	<p>Projekt będzie realizowany na obszarze całego partnerstwa.</p>
Komplementarność z innymi projektami	<p>Z rozmów przeprowadzonych z przedstawicielami Grupy Roboczej wynika, że na terenie partnerstwa inicjowane są działania związane z ograniczeniem zjawiska niskiej emisji (Program Czyste Powietrze, wymiana kotłów). We wszystkich strategiach rozwoju poszczególnych partnerów widnieją cele rozwojowe związane z ochroną środowiska.</p>
Produkty projektu i ich wskaźniki	<p>Ilość wymienionych nieefektywnych źródeł ogrzewania i przygotowania c.w.u.: 1000 szt.</p> <p>Ilość budynków, w których przeprowadzone prace termomodernizacyjne: 1000 szt.</p> <p>Ilość budynków użyteczności publicznej w których przeprowadzono prace termomodernizacyjne: 50 szt.</p>
Rezultaty bezpośrednie	<p>Ograniczenie ilości emisji CO2: zostanie uzupełnione</p>

projektu i ich wskaźniki	
-------------------------------------	--

Źródło: opracowanie własne.

3.2. Projekty uzupełniające

Zgodnie z założeniami *Strategia terytorialna obszaru partnerstwa* oprócz projektów strategicznych może również zawierać projekty uzupełniające. Są to takie projekty, które Partnerstwo uznaje za ważne, jednak nie można ich uznać za w pełni partnerskie lub w pełni zintegrowane. Na etapie tworzenia niniejszej Strategii nie zidentyfikowano projektów, które spełniałyby kryteria projektu uzupełniającego.

Partnerstwo przewiduje możliwość uzupełnienia Strategii o projekty uzupełniające w trakcie aktualizacji niniejszego dokumentu.

4. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii

Wdrażanie *Strategii terytorialnej* jest zadaniem Partnerstwa, w związku z tym w proces ten będą zaangażowani wszyscy Partnerzy.

Osiągnięcie zaplanowanych efektów wymaga sukcesywnego wdrażania zaplanowanych działań, czuwania nad ich realizacją, kontrolowania ich przebiegu, wprowadzania koniecznych modyfikacji, a także włączania społeczności lokalnej.

4.1. Struktura zarządzania procesem wdrażania i realizacji Strategii

System zarządzania procesem wdrażania i realizacji Strategii terytorialnej został oparty o wypracowaną w ramach projektu pilotażowego „Centrum Wsparcia Doradczego” strukturę organizacyjną.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie Strategii to:

- **Rada Partnerstwa**, pełniąca funkcję komitetu sterującego wdrażaniem strategii,
- **Zespół Koordynujący Wdrażanie Strategii**, będący odpowiednikiem obecnej Grupy Roboczej,
- **Koordynatorzy projektów lub Zespoły projektowe/robocze**, wdrażające/realizujące projekty zapisane w Strategii terytorialnej.

Rolę koordynującą wdrażanie strategii na poziomie strategicznym i operacyjnym przejmie gmina Łabowa jako lider Partnerstwa.

Rada Partnerstwa

Pracami Rady Partnerstwa kieruje Przewodniczący. Rada podejmuje decyzje strategiczne dotyczące Partnerstwa oraz realizacji Strategii. Do głównych zadań Rady Partnerstwa należeć będzie:

- nadzór nad realizacją Strategii,
- inicjowanie działań kluczowych dla rozwoju obszaru Partnerstwa,

- podejmowanie decyzji w zakresie pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania na wspólne działania Partnerstwa,
- zagwarantowanie w budżetach partnerów środków na skuteczną realizację Strategii,
- opiniowanie zmian oraz podejmowanie decyzji o potrzebie aktualizacji Strategii,
- współpraca z interesariuszami kluczowymi dla rozwoju obszaru.

Zespół Koordynujący Wdrażanie Strategii

Zespół stanowi odpowiednik Grupy Roboczej, która odpowiedzialna była za przygotowanie Raportu diagnostycznego oraz Strategii terytorialnej obszaru partnerstwa. W jego skład wejdą przedstawiciele poszczególnych Partnerów wskazani przez Radę Partnerstwa. Każdy Partner wskaże co najmniej jednego członka Zespołu Koordynującego. Pracą Zespołu kierować będzie Koordynator.

Do zadań Zespołu należeć będzie:

- przygotowanie wspólnych działań/projektów, aplikowanie o środki zewnętrzne na ich realizację,
- koordynacja działań związanych z wdrażaniem Strategii,
- bieżący monitoring i ewaluacja działań,
- dbałość o bieżące osiągnięcie wskaźników,
- sygnalizowanie potrzeby zmiany i aktualizacji zapisów Strategii Radzie Partnerstwa,
- współpraca z interesariuszami,
- koordynacja działań informacyjno-promocyjnych oraz upowszechnianie dobrych praktyk.

Zespół Koordynujący Wdrażanie Strategii utrzymuje ze sobą stały kontakt z wykorzystaniem korespondencji elektronicznej, komunikacji telefonicznej, teleinformatycznej i kontaktów osobistych w celu wymiany informacji i rozwiązywania bieżących spraw. Spotkania Zespołu będą odbywać się regularnie, nie rzadziej niż raz na kwartał.

Koordynatorzy projektów lub Zespoły projektowe/robocze

Wskazane komórki/osoby w urzędach lub jednostkach organizacyjnych reprezentujących Partnerów odpowiedzialne za realizację wspólnych partnerskich projektów.

W razie potrzeby Rada Partnerstwa może też podjąć decyzję o rozszerzeniu struktury organizacyjnej, jeśli usprawni to proces wdrażania Strategii.

Niezależnie od opisanej powyżej struktury w proces wdrażania Strategii mogą również zostać zaangażowane podmioty, które nie należą do Partnerstwa i nie są jednostkami organizacyjnymi poszczególnych Partnerów m.in. jednostki administracji publicznej, w szczególności samorząd województwa, instytucje państwowe, stowarzyszenia i fundacje, lokalni przedsiębiorcy, mieszkańcy oraz wszyscy zainteresowani rozwojem obszaru Partnerstwa.

4.2. Procedury aktualizacji Strategii terytorialnej Partnerstwa

Z uwagi na stosunkowo długi okres obowiązywania Strategii może zajść konieczność jej aktualizacji. Może być ona związana ze zmianą warunków zewnętrznych, w tym obowiązujących regulacji prawnych, wewnętrznych lub wynikać z prowadzonych działań w zakresie monitoringu i ewaluacji. Modyfikacjom mogą podlegać cele, projekty zarówno strategiczne, jak i uzupełniające oraz procedury wdrażania Strategii.

Aktualizacja Strategii następuje na uzasadniony wniosek Rady Partnerstwa, co najmniej jednego z Partnerów, Zespołu Koordynującego Wdrażanie Strategii lub innych podmiotów. Decyzję o przystąpieniu do aktualizacji dokumentu każdorazowo podejmuje Rada Partnerstwa, określając zasady oraz harmonogram prac.

Zaktualizowana Strategia jest przyjmowana przez Radę Partnerstwa na takich samych zasadach jak jej pierwotna wersja.

4.3. Zmiana składu Partnerstwa

Realizacja Strategii może wymagać rozszerzenia składu Partnerstwa. Do istniejącej struktury mogą zostać włączone kolejne jednostki samorządowe lub podmioty spoza sektora samorządowego. Decyzję o rozszerzeniu Partnerstwa każdorazowo podejmuje Rada Partnerstwa na wniosek zainteresowanego podmiotu lub co najmniej jednego z Partnerów.

Dopuszcza się także możliwość rezygnacji z udziału w Partnerstwie. Konieczne jest w tym zakresie złożenie stosownego oświadczenia woli przez osobę upoważnioną do reprezentowania danego Partnera.

5. System monitoringu i oceny skuteczności realizacji strategii

Skuteczne wdrażanie Strategii jest ściśle powiązane z danymi dotyczącymi zjawisk zachodzących na obszarze partnerstwa. W tym celu należy na bieżąco gromadzić i analizować informacje o efektach i skuteczności podjętych działań. Monitorowanie oraz ewaluacja wdrażania Strategii będą odbywać się na podstawie wyznaczonych do realizacji celów i zaplanowanych projektów oraz weryfikacji przypisanych do nich wskaźników.

5.1. Wskaźniki realizacji strategii

System monitorowania bazuje na wskaźnikach, które umożliwią rzetelną i prawidłową ocenę postępów w realizacji Strategii.

Na potrzeby monitoringu i oceny realizacji Strategii przyjęto następujące założenia:

- wskaźniki rezultatu strategicznego – określają stopień osiągnięcia celów określonych w Strategii; dla tych wskaźników zostaną określone wartości bazowe (wyjściowe) i referencyjne (docelowe),
- wskaźniki produktu i rezultatu bezpośredniego – odnoszą się do efektów realizacji poszczególnych projektów strategicznych i zostały zdefiniowane w fizkach projektowych.

Do czasu zakończenia prac nad Strategią nie została opracowana lista wskaźników dla nowego okresu programowania na lata 2021-2027. Dlatego podjęto decyzję, że na potrzeby oceny postępu realizacji strategii oraz śledzenia efektów wdrażanych projektów wykorzystane zostaną m.in. wskaźniki dedykowane monitorowaniu interwencji w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020 w oparciu o wspólną listę wskaźników kluczowych (WLWK). Strategia zostanie uzupełniona o odpowiednie wskaźniki na podstawie wytycznych poszczególnych Instytucji Zarządzających niezwłocznie po zatwierdzeniu programów przez Komisję Europejską i Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.

Poniższa tabela zawiera zestaw wskaźników, które będą wykorzystywane do monitorowania wdrażania i realizacji celów Strategii. Określono wartości bazowe i docelowe, jednostki miary, źródło danych oraz częstotliwość pomiaru wskaźników.

Tabela 10. Wskaźniki rezultatu strategicznego na potrzeby monitoringu celów strategicznych wraz z informacjami niezbędnymi do monitoringu

Lista wskaźników zostanie uzupełniona do 24.09

Cel strategiczny / Nazwa wskaźnika rezultatu strategicznego (RS)	Jednostka miary	Wartość bazowa (2020 rok)	Wartość docelowa (2030 rok)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia i pracy uwzględniających wyzwania demograficzne					
Ludność ogółem	os.	48 518	>47 000	BDL	rok
Udział ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym do ludności ogółem	%	80,56	>85	BDL	rok
<i>Podatnicy osiągnący dochody z tytułu umowy o pracę</i>					
<i>Podatnicy osiągnący dochody z tytułu działalności gospodarczej</i>					
Podniesienie potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki					
Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON					
Poprawa dostępności komunikacyjnej (zewnętrznej i wewnętrznej)					
Ścieżki rowerowe na 10 tys. km ²	km	979,8	Wzrost o 2%		
Uzupełnienie oferty i infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej					
Turystyczne obiekty noclegowe		130			
Podmioty gospodarcze w wybranych sekcjach PKD (I oraz R)	szt.	585	>650	BDL	rok

Źródło: opracowanie własne.

5.2. Monitorowanie procesu wdrażania strategii

Monitorowanie procesu wdrażania Strategii polega na systematycznym zbieraniu i przetwarzaniu danych opisujących postęp osiągnięcia celów Strategii i realizacji

projektów strategicznych. Skupia się przede wszystkim na terminowości realizacji zadań i osiągnięcia produktów oraz rezultatów w zaplanowanych terminach. Dzięki systematycznie prowadzonemu monitoringowi możliwa jest również identyfikacja ewentualnych problemów, które mogą wystąpić w trakcie realizacji Strategii oraz odpowiednio wczesne podjęcie działań zaradczych lub naprawczych.

Wdrażanie Strategii będzie realizowane w oparciu o monitoring:

- rzeczowy – odnoszący się do terminowości realizowania zadań i powstawania produktów,
- finansowy – obejmujący analizę przepływów finansowych w ramach realizacji Strategii.

Monitoring jest procesem ciągłym i będzie obejmował cały okres obowiązywania Strategii.

W skład podmiotów zaangażowanych w monitorowanie wdrażania Strategii wejdą:

- Rada Partnerstwa jako komitet sterujący wdrażanie strategii,
- Zespół Koordynujący Wdrażanie Strategii,
- Koordynatorzy projektów lub Zespoły projektowe/robocze, wdrażające/realizujące projekty.

Najważniejsza rola w monitorowaniu wskaźników przypadając będzie Koordynatorom projektów lub Zespołom projektowym/roboczym, którzy będą realizować projekty w ramach Strategii. Ich zadaniem będzie przekazywanie informacji o przebiegu realizacji projektów oraz osiągnięciu wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniemu przedstawicielowi zespołu koordynującego wdrażanie strategii w swojej jednostce samorządowej. Częstotliwość raportowania osiągnięcia wskaźników uzależniona jest od specyfiki i charakteru zaplanowanych zadań w ramach projektu. Może odbywać się z częstotliwością półroczną, roczną lub jednorazowo na zakończenie danego roku lub danego zadania/projektu.

Każdorazowo przed przystąpieniem do realizacji projektu zostanie określony zestaw wskaźników określający:

- podmiot odpowiedzialny za realizację poszczególnych wskaźników,
- sposoby oraz częstotliwość pomiaru,
- docelowe wartości wskaźników.

Przedstawiciele Zespołu Koordynującego Wdrażanie Strategii u każdego Partnera odpowiadają za gromadzenie, weryfikację oraz przetwarzanie i przechowywanie danych odpowiednio do przypisanej grupy wskaźników oraz projektów. Następnie

wskaźniki od poszczególnych Partnerów będą agregowane na poziomie Partnerstwa przez Zespół Koordynujący Wdrażanie Strategii.

Na podstawie przekazanych danych Zespół Koordynujący Wdrażanie Strategii będzie opracowywał raporty z monitoringu. Przewiduje się, że raporty będą opracowywane nie rzadziej niż raz w roku. Zakres raportów z monitoringu będzie obejmował wszystkie cele Strategii i projekty strategiczne oraz przypisane im wskaźniki. Raporty będą określały, które produkty i rezultaty zostały osiągnięte w danym przedziale czasowym oraz uwzględniały konieczne działania korygujące i zapobiegawcze. Raporty mogą uwzględniać również informacje o postępie finansowym i rzeczowym oraz inne aspekty istotne dla rozwoju obszaru Partnerstwa oraz realizacji Strategii, w tym m.in. rekomendacje do aktualizacji zapisów Strategii. Raporty z monitoringu są zatwierdzane przez Radę Partnerstwa, mogą również zostać poddane debacie publicznej.

W monitorowaniu wskaźników będą wykorzystywane – adekwatnie do zaplanowanych działań – różne źródła weryfikacji, m.in. protokoły odbioru robót, raporty z przeprowadzonych ankiet/badań, inne raporty i sprawozdania, dane dostępne w zasobach Partnerów, Banku Danych Lokalnych, Głównym Urzędzie Statystycznym, Monitorze Rozwoju Lokalnego lub innych dostępnych źródłach danych.

5.3. Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych

Ewaluacja ma na celu zweryfikowanie skuteczności prowadzonych działań i zebranie informacji na temat stopnia osiągnięcia celów strategicznych. Powinna się także przyczynić do eliminacji problemów zidentyfikowanych w diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru Partnerstwa. Na potrzeby oceny stopnia osiągnięcia celów strategicznych, a co za tym idzie skuteczności wdrażania strategii przyjęto następujące zasady ewaluacji strategii.

W odróżnieniu od monitoringu, który jest procesem ciągłym, ewaluacja odbywa się w konkretnych punktach osi czasu. W trakcie wdrażania Strategii planuje się przeprowadzić:

- ewaluację mid-term – w trakcie realizacji Strategii w cyklu 3-letnim, ma na celu bieżące weryfikowanie działań w zakresie współpracy, przepływu informacji oraz ewentualnie wdrożenie działań naprawczych, w tym rekomendacje do aktualizacji Strategii,

- ewaluację ex-post – na zakończenie realizacji Strategii, ma na celu określenie stopnia osiągnięcia zakładanych celów, prognozę trwałości wdrożonych rozwiązań, wnioski i rekomendacje do wykorzystania przy realizacji innych działań oraz w trakcie procesu planowania strategicznego po 2030 roku.

Każdorazowo ewaluacja zostanie dokonana na dwóch poziomach:

- skuteczności osiągania rezultatów bezpośrednich,
- skuteczności osiągania celów strategicznych (rezultatów strategicznych).

Ocena wdrażania Strategii będzie dokonywana w oparciu o poniższe kryteria:

- trafność,
- efektywność,
- skuteczność,
- użyteczność,
- trwałość.

Każda ewaluacja zakończy się opracowaniem raportu, który będzie zawierał m.in. informacje na temat ewaluacji, okresu trwania, celu i zakresu oraz produktów końcowych. Raporty okresowe z ewaluacji będą opisywały stan wdrażania Strategii narastająco. Raporty z ewaluacji podlegają akceptacji przez Radę Partnerstwa.

6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

Proces planowania i realizacji rozwoju obszaru partnerstwa powinien uwzględniać rzeczywiste potrzeby społeczności lokalnej oraz gwarantować wszystkim zainteresowanym możliwość współdecydowania o kierunkach rozwoju. Dlatego zarówno na etapie opracowywania, jak i wdrażania oraz oceny realizacji Strategii zaplanowano włączanie mieszkańców oraz innych interesariuszy.

6.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii

Z uwagi na sytuację spowodowaną pandemią COVID-19 na etapie przygotowywania Strategii włączanie społeczności lokalnej odbywało się głównie przy wykorzystaniu narzędzi IT oraz mediów społecznościowych.

Na etapie opracowania strategii uwzględniono pozyskanie opinii różnych grup mieszkańców i reprezentujących ich podmiotów. Podstawą do prac nad strategią terytorialną był raport diagnostyczny. Na potrzeby raportu przeprowadzono badania opinii wybranych grup mieszkańców:

- badanie opinii oraz planów życiowych młodzieży. Badania on-line prowadzone za pomocą dedykowanego systemu elektronicznego Związku Miast Polskich. Otrzymano odpowiedzi 135 uczniów ostatnich klas szkół ponadpodstawowych mieszkających na obszarze partnerstwa;
- badanie opinii mieszkańców gmin obszaru partnerstwa. Badania przeprowadzono on-line za pomocą dedykowanego systemu elektronicznego Związku Miast Polskich, na niereprezentatywnej próbie 400 aktywnych internautów – mieszkańców gmin obszaru partnerstwa;
- badanie opinii lokalnych liderów, skierowane do 4 kategorii liderów lokalnych przeprowadzone on-line na celowej próbie 12 liderów.

Raport diagnostyczny został opublikowany na stronach internetowych poszczególnych partnerów. Uwagi do raportu mieszkańcy mogli wyrażać poprzez ankietę internetową. Badanie trwało od 16 do 27 kwietnia, uczestniczyły w nim 27

osoby. Wyniki ankiety potwierdziły, że właściwie zdiagnozowane zostały problemy, kluczowe wyzwania oraz kierunki strategicznej interwencji.

Strategia zostanie również poddana konsultacjom. Zostanie udostępniona na stronach internetowych Partnerów. Umożliwi się mieszkańcom wyrażenie opinii i zgłoszenie uwag do opracowanego dokumentu.

6.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji strategii

Partycypacja społeczna zostanie zapewniona również na etapie wdrażania Strategii. Działania podejmowane przez Partnerstwo będą polegały na:

- badaniu opinii mieszkańców/interesariuszy o planowanych i realizowanych działaniach projektowych,
- edukowaniu i informowaniu mieszkańców/interesariuszy o planowanych i prowadzonych działaniach projektowych oraz o realizowanych celach Strategii,
- angażowaniu mieszkańców/interesariuszy w procesy decyzyjne dotyczące podejmowanych działań.

W tym celu planuje się wykorzystanie różnego rodzaju technik i metod partycypacji zarówno w formie zdalnej, jak i bezpośredniej. Wszystkie istotne informacje dotyczące realizacji Strategii będą zamieszczane na stronach internetowych Partnerów, w mediach społecznościowych oraz w lokalnej prasie (on-line oraz tradycyjnej).

Zbieranie opinii o planowanych i realizowanych projektach będzie odbywało się w formie badań ankietowych przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii komunikacyjnych, ale także w formie tradycyjnej w trakcie lokalnych spotkań organizowanych na terenie Partnerstwa (np. imprezy kulturalne, pikniki itp.) lub w miejscach szczególnie ważnych z punktu widzenia realizacji danego projektu (np. w pobliżu atrakcji turystycznych). Możliwe jest także organizowanie spotkań konsultacyjnych prowadzonych w formie wywiadów fokusowych lub debat publicznych. W spotkaniach tych poza mieszkańcami mogą brać również udział partnerzy społeczno-gospodarczy istotni z punktu widzenia rozwoju obszaru Partnerstwa.

Włączenie mieszkańców/interesariuszy w procesy decyzyjne będzie odbywało się poprzez badania opinii publicznej lub poprzez organizację spotkań i warsztatów, na których będą wspólnie wypracowywane założenia oraz zakresy poszczególnych działań projektowych.

Opisane działania partycypacyjne nie stanowią zamkniętego katalogu. Mogą być podejmowane inne metody i techniki partycypacji dostosowane formą i zakresem do konkretnego tematu oraz grupy docelowej.

Podsumowaniem prowadzonych działań partycypacyjnych będą raporty z konsultacji podane do publicznej wiadomości.

6.3. Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów strategii

Etap oceny (ewaluacji) skuteczności wdrażania Strategii zostanie również przeprowadzony przy udziale społeczności lokalnej. Zapewni to rzetelną i obiektywną ocenę procesu wdrażania Strategii oraz jego efektów. Uzyskane wnioski i rekomendacje mogą stać się podstawą do aktualizacji Strategii, ale także planowania strategicznego po roku 2030.

Działania partycypacyjne będą miały na celu poznanie opinii mieszkańców/interesariuszy o procesach, które zaszły na obszarze partnerstwa w trakcie i po zakończeniu wdrażania Strategii, jakości życia oraz efektach zrealizowanych zadań. Może to nastąpić poprzez badania sondażowe, badania ankietowe (on-line, w formie tradycyjnej), badania fokusowe czy też debatę publiczną z udziałem władz publicznych oraz partnerów społeczno-gospodarczych. W zależności od potrzeb mogą również zostać wykorzystane inne metody i techniki partycypacji dostosowane formą i zakresem do grupy docelowej.

Informacje o działaniach ewaluacyjnych będą zamieszczane na stronach internetowych Partnerów, w mediach społecznościowych oraz w lokalnej prasie (on-line oraz tradycyjnej). Raporty z ewaluacji po zatwierdzeniu przez Radę Partnerstwa będą podawane do publicznej informacji.

7. Źródła finansowania – potencjalne źródła finansowania dla poszczególnych projektów

Strategia terytorialna określa cele oraz projekty strategiczne partnerstwa miast i gmin powiatu limanowskiego w perspektywie do 2030 roku. Zadaniem Partnerstwa będzie zatem pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych na realizację zaplanowanych we wskazanym czasie zadań. Identyfikacja i wybór potencjalnych źródeł finansowania dla poszczególnych działań wymaga właściwej organizacji i koordynacji procesu pozyskiwania środków zarówno na poziomie każdego Partnera, jak i na poziomie całego Partnerstwa.

Realizacja Strategii będzie finansowana z wielu źródeł, w tym:

- budżetu jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład Partnerstwa (środki własne),
- budżetu Państwa,
- funduszy celowych,
- środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz państw EOG-EFTA w ramach perspektywy finansowej na lata 2021-2027,
- komercyjnych instrumentów finansowania: kredytów i pożyczek,
- funduszy innych uczestników procesu wdrażania Strategii, w tym sektora prywatnego oraz pozarządowego.

Jednym z najważniejszych źródeł finansowania Strategii będą środki z funduszy unijnych. „Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027”⁸ określa strategię wykorzystania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Funduszu Spójności (FS), Europejskiego Funduszu Społecznego+ (EFS+), Funduszu Sprawiedliwej Transformacji (FST) oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR). W trakcie realizacji Strategii Partnerstwo będzie mogło skorzystać ze środków

⁸ Źródło: [Portal Funduszy Europejskich – Fundusze Europejskie na lata 2021-2027](#) [dostęp: 31.08.2021].

funduszy, które będą dostępne w ramach następujących programów operacyjnych zarówno krajowych, jak i regionalnych:

- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko (FEnIKS),
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC),
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS),
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej – w Małopolsce⁹ dostępne będą programy w zakresie:
 - współpracy transgranicznej – Program Polska – Słowacja 2021-2027,
 - współpracy transnarodowej – Programy: Europa Środkowa oraz Regionu Morza Bałtyckiego,
 - współpracy międzyregionalnej: INTERACT, URBACT, ESPON i Interreg Europa,
- Fundusze Europejskie dla Małopolski.

Potencjalnym źródłem finansowania Strategii jest także Krajowy Plan Odbudowy (KPO) opracowany na podstawie przyjętego przez Komisję Europejską tzw. „Planu Odbudowy” (Next Generation EU). Środki w ramach KPO w formie grantów i pożyczek będą przeznaczone na pięć komponentów: odporność i konkurencyjność gospodarki, zielona energia i zmniejszenie energochłonności, transformacja cyfrowa, efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia oraz zielona, inteligentna mobilność.

Niektóre z zaplanowanych zadań Strategii mogą być także sfinansowane z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020¹⁰. Obecnie trwają konsultacje „Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027”¹¹, który zakłada wsparcie rozwoju obszarów wiejskich. Plan ten może objąć większość instrumentów wsparcia finansowanych dotychczas z Europejskiego Funduszu Rolniczych Gwarancji (EFRG, w tym płatności bezpośrednie oraz programy sektorowe) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

⁹ Źródło: [Europejska Współpraca Terytorialna w latach 2021-2027](#) [dostęp: 31.08.2021].

¹⁰ Dla Wspólnej Polityki Rolnej po 2020 r. został wprowadzony okres przejściowy. W związku z tym część środków finansowych pierwotnie zaplanowanych do wykorzystania w ramach Planu Strategicznego WPR została przesunięta do trwającej perspektywy finansowej, przez co kolejny okres programowania zostanie skrócony.

¹¹ Źródło: [Konsultacje Planu Strategicznego WPR na lata 2023-2027](#), [dostęp: 31.08.2021].

Partnerstwo będzie mogło także skorzystać z programów rządowych m.in. takich jak:

- Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych (RFIL),
- Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych,
- Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg.

Możliwe są także inne źródła pozyskania środków na realizację działań w ramach Strategii. Wymienione powyżej programy i fundusze nie stanowią zamkniętego katalogu.

Spis rysunków

Rysunek 1. Granice obszaru partnerstwa	10
Rysunek 2. Położenie geograficzne partnerstwa	12
Rysunek 3. Drzewo problemów	22

Spis tabel

Tabela 1. Hierarchizacja czynników rozwoju	23
Tabela 2. Kluczowe wyzwania i kierunki strategicznej interwencji partnerstwa	24
Tabela 3. Charakterystyka celu operacyjnego nr 1	27
Tabela 4. Charakterystyka celu operacyjnego nr 2	28
Tabela 5. Charakterystyka celu operacyjnego nr 3	30
Tabela 6. Charakterystyka celu operacyjnego nr 4	31
Tabela 7. Fiszka projektu strategicznego nr 1	39
Tabela 9. Fiszka projektu strategicznego nr 2	43
Tabela 8. Fiszka projektu strategicznego nr 3	46
Tabela 10. Wskaźniki rezultatu strategicznego na potrzeby monitoringu celów strategicznych wraz z informacjami niezbędnymi do monitoringu	54

